

บทสรุปผู้บริหาร

ในปี 2566 สถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทยมีพัฒนาการที่สำคัญ ทั้งในด้านกฎหมาย นโยบาย และการดำเนินการของหน่วยงานรัฐ แต่ยังมีข้อจำกัดและข้อท้าทาย ซึ่งสามารถสรุปได้เป็น 4 ส่วน ดังนี้

1 สถานการณ์ด้านสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

1.1 พัฒนาการที่สำคัญของรัฐ

ในภาพรวม รัฐได้แสดงถึงความมุ่งมั่นและมีผลสำเร็จที่สำคัญในปี 2566 อาทิ

- กฎหมายว่าด้วยการปรับเป็นพินัยมีผลบังคับใช้ ส่งผลเป็นการยกเลิกการจำคุกหรือกักขังแทนค่าปรับ รวมทั้งไม่มีกรณีบันทึกประวัติอาชญากรรม ซึ่งช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมโดยเฉพาะผู้ที่มีฐานะยากจน

- ผู้ได้รับความช่วยเหลือตาม พ.ร.บ. ค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 และ พ.ร.บ. กองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 มีจำนวนเพิ่มขึ้น
- กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นुकคลสูญหาย มีผลบังคับใช้ ซึ่งเป็นการประกันว่าบุคคลทุกคนจะไม่ถูกกระทำความรุนแรงและบังคับให้สูญหาย
- ความพยายามนำผู้กระทำความผิดกรณีการทรมานและบังคับบุคคลให้สูญหาย รวมถึงผู้กระทำความผิดต่อนักปกป้องสิทธิมนุษยชน มาลงโทษ

1.2 ปัญหา อุปสรรค

- การดำเนินคดีอาญาล่าช้า แม้ตำรวจจะกำหนดระยะเวลาการดำเนินการของพนักงานสอบสวน แต่ กสม. ยังคงได้รับเรื่องร้องเรียนอย่างต่อเนื่อง
- ประเทศไทยยังไม่เข้าเป็นภาคีอนุสัญญา CPED และพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญา CAT (OPCAT) ซึ่งจะยกระดับการคุ้มครองและ

ป้องกันการกระทำทรมานให้ดีขึ้นเทียบเท่ามาตรฐานสากล

- ยังไม่มีแนวทางการใช้ความเห็นทางการแพทย์เพื่อประกอบการพิจารณากรณีการกระทำทรมาน ยังคงมีเรื่องร้องเรียนกรณีการกระทำทรมานและการปฏิบัติที่โหดร้าย อีกทั้งไม่มีมาตรการหรือแนวทางการเยียวยาที่ชัดเจน ไม่มีความคืบหน้าในการติดตามตัวผู้ถูกบังคับให้สูญหาย
- นักปกป้องสิทธิมนุษยชนยังถูกข่มขู่คุกคามและถูกฟ้องร้องดำเนินคดีเพื่อป้องกันการมีส่วนร่วมสาธารณะ (SLAPP) เจ้าหน้าที่รัฐไม่เข้าใจบทบาทของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนและไม่มีกฎหมายคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่มีประสิทธิภาพ
- กฎหมายการชุมนุมสาธารณะยังเป็นอุปสรรคต่อการใช้เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของประชาชน มีผู้ถูกดำเนินคดีจากการชุมนุมและการแสดงออก รวมถึงสื่อมวลชนถูกข่มขู่คุกคาม ในขณะที่สื่อออนไลน์กระทบต่อสิทธิของบุคคลอื่นในบางกรณี

1.3 ข้อเสนอแนะของ กสม.

- การกำชับ เร่งรัด และติดตามพนักงานสอบสวนให้ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม
- การเร่งรัดเพื่อเข้าเป็นภาคีอนุสัญญา CPED ตามที่ได้ลงนามไว้ ตลอดจนเข้าเป็นภาคีพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญา CAT (OPCAT)
- การกำหนดขอบเขตการทำหน้าที่ของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนให้มีความชัดเจนภายใต้หลักการตามปฏิญญาว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชนและประชาสัมพันธ์ให้ทุกภาคส่วนเข้าใจบทบาทของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน
- การพิจารณาทบทวนบทบัญญัติของ พ.ร.บ. การชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 และแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการดูแลการชุมนุมให้สอดคล้องกับหลักการสากล

2 สถานการณ์ด้านสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

2.1 พัฒนาการที่สำคัญของรัฐ

- การแก้ไขกฎหมายคุ้มครองแรงงานเพื่อให้ลูกจ้างที่ปฏิบัติงานนอกสถานประกอบการได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายเช่นเดียวกับลูกจ้างที่ทำงานในสถานประกอบการ
- การจัดทำร่างกฎหมายคุ้มครองแรงงานอิสระเพื่อให้แรงงานอิสระเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานในการทำงาน ความปลอดภัยในการทำงาน หลักประกันทางสังคม และการรวมกลุ่มหรือรวมตัวในการจัดตั้งองค์กร
- การที่ ครม. มีมติให้แรงงานข้ามชาติขึ้นทะเบียนรวมถึงลดค่าธรรมเนียมในการขึ้นทะเบียน อันจะส่งผลให้แรงงานข้ามชาติได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายทั้งด้านแรงงานและด้านสุขภาพ
- การจัดทำร่างกฎหมายอากาศสะอาดเพื่อกำหนดกลไกบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาหมอกพิษทางอากาศ
- การเข้าถึงสิทธิด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาลของประชาชนเพิ่มขึ้น โดยจัดให้มีระบบการแพทย์ทางไกล การรับยาที่ร้านขายยาซึ่งทำให้ประชาชนเข้าถึงการรักษาพยาบาลที่สะดวกและรวดเร็วมากขึ้น
- การปรับปรุงเงื่อนไขในการกู้ยืมเงินของ กยศ. ให้ผู้กู้ยืมเงินเข้าถึงสิทธิด้านการศึกษาได้โดยไม่ต้องมีผู้ค้ำประกัน
- การประกาศใช้ พ.ร.บ. ส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566 ที่ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชนทุกช่วงวัยผ่านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน
- การกำหนดให้การก่อสร้างหรือขยายสิ่งก่อสร้างอาทิ เชื้อเพลิงทรายและคลื่นบริเวณหรือในทะเล ต้องจัดทำรายงาน EIA ซึ่งเป็นกรณีที่มีข้อร้องเรียนมายัง กสม. หลายปีก่อนหน้า

- การจัดสรรที่ดินทำกินให้แก่ราษฎรที่ยากไร้ทำประโยชน์และอยู่อาศัย ซึ่งมีส่วนช่วยลดความเหลื่อมล้ำในการถือครองที่ดิน

2.2 ปัญหา อุปสรรค

- ผู้ใช้แรงงานยังคงถูกละเมิดสิทธิและถูกเลือกปฏิบัติในการสมัครงานจากการติดเชื้อเอชไอวี ในขณะที่แรงงานนอกระบบจำนวนมากยังไม่ได้รับการคุ้มครองทางสังคม เช่น แรงงานแพลตฟอร์มหรือบางกลุ่มมีกฎหมายคุ้มครองแต่การบังคับใช้ไม่มีประสิทธิภาพ เช่น ลูกจ้างทำงานบ้าน เป็นต้น
- แรงงานข้ามชาติจำนวนมากยังไม่มีหลักประกันสุขภาพ รวมถึงไม่มีสิทธิเลือกตั้งคณะกรรมการประกันสังคม
- สถิติการฆ่าตัวตายมีแนวโน้มสูงขึ้นต่อเนื่องหลายปี โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนมีความเสี่ยงในการฆ่าตัวตายสูงกว่ากลุ่มประชากรวัยอื่น
- จำนวนผู้เข้ารับการรักษาพยาบาลจากการใช้กัญชาสูงขึ้น และมีรายงานถึงผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของเด็กและเยาวชน สะท้อนถึงกลไกที่ยังไม่มีประสิทธิผลเพียงพอของรัฐ
- การติดตามเด็กที่หลุดออกจากระบบการศึกษาให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษายังต้องดำเนินการต่อ รวมถึงยังไม่มีเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนรายบุคคลระหว่างหน่วยงานที่จัดการศึกษา
- การพิจารณาทบทวนหลักเกณฑ์การกู้ยืมเงิน กยศ. ที่จำกัดเฉพาะในบางสาขาวิชาที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ ให้ขยายไปยังสาขาหรือหลักสูตรอื่นเพื่อส่งเสริมให้บุคคลได้เข้าถึงการศึกษาและพัฒนาศักยภาพของตนตามความเหมาะสม
- การจัดทำกฎหมายลำดับรองตามกฎหมายเกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และป่าชุมชนยังไม่แล้วเสร็จ ส่งผลให้ประชาชนได้รับผลกระทบจากปัญหาที่ดินทับซ้อนกับที่ดินของรัฐและบางส่วนถูกดำเนินคดี

- ประชาชนยังไม่มีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาทั้งของภาครัฐและเอกชนอย่างเพียงพอ ทำให้มีการคัดค้านการดำเนินโครงการหรือเรียกกรังงให้ฟื้นฟูเยียวยาผลกระทบที่เกิดขึ้น
- การประกอบธุรกิจ รวมถึงการลงทุนข้ามพรมแดนยังคงมีผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนทั้งในด้านแรงงาน นักปกป้องสิทธิมนุษยชน และสิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ดี

2.3 ข้อเสนอแนะของ กสม.

- การเร่งพิจารณาให้ความเห็นชอบร่าง พ.ร.บ. จัดการเลือกปฏิบัติต่อบุคคล พ.ศ.
- การทบทวนกฎหมายแรงงานและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การคุ้มครองแรงงานกลุ่มที่เข้าไม่ถึงความคุ้มครองทางสังคม
- การแก้ไขระเบียบกระทรวงแรงงานเพื่อให้แรงงานข้ามชาติมีสิทธิเลือกตั้งคณะกรรมการประกันสังคม และมีมาตรการที่ทำให้แรงงานข้ามชาติเข้าถึงหลักประกันสุขภาพได้อย่างทั่วถึง
- การเพิ่มการประชาสัมพันธ์ช่องทางการขอรับคำปรึกษาให้แก่ประชาชนเมื่อมีปัญหาด้านสุขภาพจิต
- การพิจารณาให้มีกฎหมายเกี่ยวกับกัญชาในระดับ พ.ร.บ. ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ประชาชนมีความปลอดภัยในการใช้กัญชา รวมถึงการป้องกันการใช้กัญชาในเด็กและเยาวชน
- การผลักดันให้มีกฎหมายอากาศสะอาด และมีระบบแจ้งเตือนเมื่ออยู่ในพื้นที่ที่มีค่าฝุ่นละออง PM 2.5 เกินมาตรฐาน
- การบูรณาการและเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลเพื่อติดตามนักเรียนที่หลุดจากระบบการศึกษา
- การเร่งจัดทำกฎหมายลำดับรองตามกฎหมายเกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และป่าชุมชนให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและสิทธิชุมชน รวมถึงให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินโครงการที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อม

- การดำเนินการตามแผน NAP โดยให้ความสำคัญกับปัญหาการเลือกปฏิบัติในสถานประกอบการ การคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินโครงการที่อาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

3 สถานการณ์ สิทธิมนุษยชน ของกลุ่มบุคคล

3.1 พัฒนาการที่สำคัญของรัฐ

- การออกกฎหมายกระทรวงเพื่อคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่ตั้งครรภ์ไม่ให้หลุดออกจากระบบการศึกษา
- การพัฒนากลไกการรับเรื่องและส่งต่อหน่วยงานทางด้านสวัสดิการสังคมเพื่อช่วยเหลือฟื้นฟูเด็กที่ถูกกระทำความรุนแรงในระดับพื้นที่
- การผลักดันให้มีกฎหมายเพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงทางรายได้ รวมถึงการอบรมอาสาสมัครและบุคคลทั่วไปผ่านระบบออนไลน์เพื่อดูแลเบื้องต้นแก่ผู้สูงอายุ
- การทบทวนการออกกฎหมาย ก.พ. เพื่อไม่ให้เป็นทางเลือกปฏิบัติหรือปิดกั้นคนพิการในการรับราชการ และส่งเสริมให้คนพิการเข้าถึงเทคโนโลยีและปรับปรุงการเข้าถึงทางกายภาพ การทำธุรกรรมทางการเงิน และการเข้าถึงสิทธิทางการศึกษาผ่านการเรียนรวม
- การมีผลใช้บังคับของกฎหมายเพื่อป้องกันแก้ไขปัญหา และลดอัตราการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศ
- การผลักดันให้มีกฎหมายเพื่อคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิของบุคคลหลากหลายทางเพศ และกลุ่มชาติพันธุ์
- ประกาศหลักเกณฑ์เพื่อพิจารณาคัดกรองคำขอสถานะเป็นผู้ได้รับการคุ้มครองมีผลใช้บังคับทำให้สามารถจำแนกผู้แสวงหาที่พำนักหรือคนต่างด้าวที่เข้ามาในประเทศไทยแต่ไม่สามารถ

กลับประเทศภูมิลำเนาได้ออกจากผู้เข้าเมืองผิดกฎหมาย

- การแก้ไขปัญหาคืออยู่อาศัยให้แก่ผู้มีรายได้น้อยที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาระบบราง และสนับสนุนให้ชุมชนที่ได้รับผลกระทบมีส่วนร่วม

3.2 ปัญหา อุปสรรค

- เงินอุดหนุนดูแลเด็กเล็กไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงดูและสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี รวมถึงเด็กบางส่วนยังเข้าไม่ถึงสิทธิ
- ผู้สูงอายุขาดหลักประกันด้านรายได้ และการจ้างงานมีจำนวนลดน้อยลงจากปีที่ผ่านมา
- การจ้างงานคนพิการในหน่วยงานภาครัฐมีจำนวนน้อยและยังไม่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด
- เด็กและสตรียังถูกทำร้ายร่างกายและล่วงละเมิดทางเพศ โดยยังไม่มีกลไกที่มีประสิทธิภาพในการช่วยเหลือ
- การไม่มีกฎหมายรับรองสิทธิของบุคคลหลากหลายทางเพศที่ใช้ชีวิตคู่ในด้านต่าง ๆ อาทิ การจัดการทรัพย์สิน การตัดสินใจที่เกี่ยวกับการรักษาพยาบาล และการสมรส
- การไม่มีผู้เข้ายื่นตามประกาศเพื่อขอคัดกรองและรับการคุ้มครองไม่ถูกส่งกลับไปประเทศต้นทางที่มีความเสี่ยงอันตราย เนื่องจากกังวลต่อการถูกจับกุมและกักตัว รวมถึงยังคงข้อสงวนของอนุสัญญา CRC ข้อ 22 ที่เกี่ยวกับการคุ้มครองเด็กที่ร้องขอสถานะเป็นผู้ลี้ภัยหรือได้รับการพิจารณาเป็นผู้ลี้ภัย
- กลุ่มชาติพันธุ์ยังมีอุปสรรคในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ที่ดินทำกิน และที่อยู่อาศัย รวมถึงบริการสาธารณสุข

3.3 ข้อเสนอแนะของ กสม.

- การพิจารณาจำนวนเงินอุดหนุนที่เพียงพอและครอบคลุมค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูเด็กเล็ก และขจัดอุปสรรคในการเข้าถึงสิทธิ
- การศึกษาและเตรียมความพร้อมเพื่อขับเคลื่อนสิทธิผู้สูงอายุและผลักดันให้เป็นหนึ่งในสิทธิมนุษยชนกระแสหลัก

- การส่งเสริมการจ้างงานคนพิการให้เพิ่มขึ้นทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน
- การกำหนดให้การยุติความรุนแรงในครอบครัวเป็นวาระแห่งชาติ และมีกลไกที่มีประสิทธิภาพในการช่วยเหลือเยียวยาเด็กที่ถูกละเมิดหรือกระทำความรุนแรง
- การเร่งให้มีกฎหมายเพื่อคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิของบุคคลหลากหลายทางเพศและกลุ่มชาติพันธุ์
- การเร่งพัฒนาฐานข้อมูลสารสนเทศกลุ่มเด็กและเยาวชนไร้รัฐไร้สัญชาติ เพื่อให้เข้าถึงสิทธิในการศึกษา สิทธิในสุขภาพ และสิทธิขั้นพื้นฐานอื่นอย่างทั่วถึง
- การถอนข้อสงวนของอนุสัญญา CRC ข้อ 22 เพื่อคุ้มครองเด็กที่ร้องขอสถานะเป็นผู้ลี้ภัยหรือได้รับการพิจารณาเป็นผู้ลี้ภัย
- การเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้คนต่างด้าวที่ไม่สามารถเดินทางกลับไปประเทศต้นทางที่มีความเสี่ยงอันตรายยื่นขอรับการคัดกรองตามประกาศ

4 สถานการณ์สิทธิมนุษยชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้

4.1 พัฒนาการที่สำคัญของรัฐ

- การปรับลดพื้นที่ประกาศใช้ พ.ร.ก. การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 เพิ่มเติม
- การดำเนินกระบวนการพูดคุยสันติสุข และการจัดทำแผนปฏิบัติการร่วมเพื่อสร้างสันติสุขแบบองค์รวมในการลดความรุนแรงในพื้นที่และจัดการปรึกษาหารือกับประชาชนเพื่อแสวงหาทางออกทางการเมือง
- การจัดสรรงบประมาณอาหารกลางวันเพื่อบรรเทาปัญหาภาวะทุพโภชนาการของเด็กในโรงเรียนสอนศาสนา และการจัดสรรทุนการศึกษาให้แก่กลุ่มเด็กเยาวชนในพื้นที่

4.2 ปัญหาอุปสรรค

- สถิติเหตุการณ์ความไม่สงบและผู้ได้รับผลกระทบเพิ่มขึ้น และผู้ทำหน้าที่เจรจาเกลี้ยกล่อมต้องเสียชีวิตในเหตุการณ์วิสามัญฆาตกรรม
- การบังคับใช้กฎหมายความมั่นคงที่กระทบต่อการใช้สิทธิและเสรีภาพของประชาชน และการตรวจเก็บ DNA จากบุคคลซึ่งมีผู้ใช้ต้องหาแม่ กสม. จะมีข้อเสนอแนะให้หลีกเลี่ยงการดำเนินการดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่อง
- การตรวจสอบการทํากิจกรรมและดำเนินคดีกับสื่อมวลชนและนักกิจกรรมในพื้นที่ ซึ่งสร้างความหวาดกลัวและอาจเป็นเงื่อนไขไปสู่ความขัดแย้งได้
- เด็กกำพร้าจากสถานการณ์ความไม่สงบที่ไม่ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการ 3 ฝ่าย ยังไม่ได้รับความช่วยเหลือเยียวยาหรือการดูแลอย่างเหมาะสม
- เด็กในพื้นที่ยังประสบปัญหาภาวะทุพโภชนาการและการได้รับวัคซีนพื้นฐานครบถ้วนในระดับต่ำพบการระบาดของโรคโอรอนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวนมากและเด็กเสียชีวิต 3 ราย ซึ่งสามารถป้องกันได้ด้วยวัคซีน
- การดำเนินโครงการพัฒนาของรัฐและเอกชนในพื้นที่ยังขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีส่วนได้เสียหรืออาจได้รับผลกระทบอย่างแท้จริง ส่งผลให้ประชาชนขาดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของโครงการอย่างรอบด้าน

4.3 ข้อเสนอแนะของ กสม.

- การทบทวนการใช้กฎหมายความมั่นคงในพื้นที่เป็นระยะตามสถานการณ์ รวมถึงยกเลิกเมื่อหมดความจำเป็น
- การให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงในการปฏิบัติให้เป็นไปตาม พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 และสอดคล้องกับอนุสัญญา CAT

- การหาแนวทางหรือมาตรการที่เหมาะสมในการช่วยเหลือดูแลผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบที่ไม่ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการ 3 ฝ่าย
- การจัดสรรงบประมาณค่าอาหารกลางวันแก่เด็กที่อยู่ในการศึกษาภาคบังคับและการศึกษาทางเลือกอย่างทั่วถึง
- การสำรวจเด็กที่ยังไม่ได้รับวัคซีนพื้นฐานครบถ้วนตามเกณฑ์ และการทำงานร่วมกับองค์กรทางศาสนาในการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัคซีน
- การส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิในการมีส่วนร่วม รวมถึงเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการพัฒนาของรัฐและเอกชนอย่างเหมาะสม

ท้ายสุดนี้ กสม. จะติดตามผลการดำเนินการตามข้อเสนอแนะทั้ง 4 ส่วนข้างต้นให้สอดคล้องกับสิทธิของประชาชนที่ได้รับการรับรองตามรัฐธรรมนูญและพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน โดยจะขับเคลื่อนร่วมกับภาคีเครือข่ายในประเด็นสำคัญ ได้แก่ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม สิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ดี และสิทธิผู้สูงอายุ ซึ่งจะรายงานความคืบหน้าในรายงานปีต่อไป

